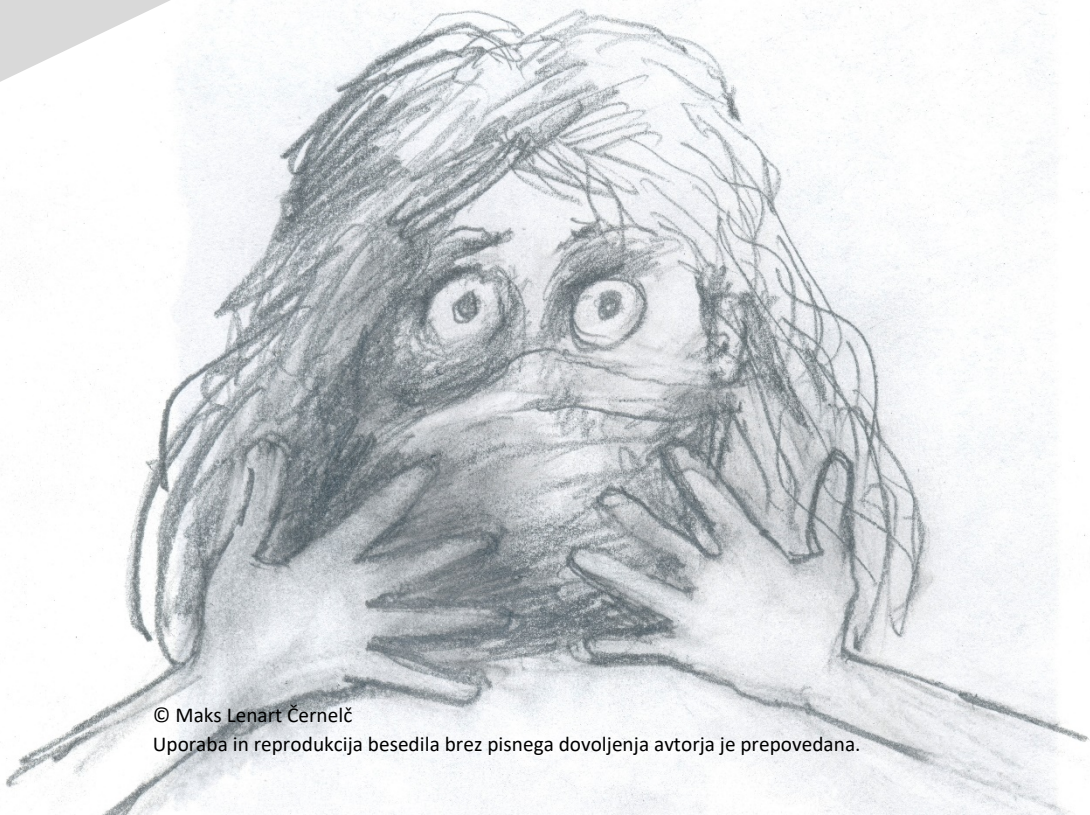

Maks Lenart Černelč

Ilustrirala: Marjanca Jemec Božič

ALI ME SLIŠIŠ?

© Maks Lenart Černelč

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Zahvala

*Zahvaljujem se vsem, ki so mi ob nastajanju drame
stali ob strani, si vzeli čas za branje
nedokončanega besedila in podali svoje mnenje.*

*Hvala tudi vsem, ki so sodelovali pri nastanku
knjige, gospem Marjanci Jemec Božič, Gordani
Stojilković in Mateji Štirn ter prof. Igorju Saksidi.*

*Zahvalo za spodbudo in usmeritve namenjam
pisateljici Mateji Gomboc, profesorici slovenščine
na Škofjjski klasični gimnaziji v Ljubljani.*

Maks Lenart Černelč

ALI ME SLIŠIŠ?

DRAMA

OSEBE

- AMANDA (pomen imena je ljubljena) Kranjc, dijakinja, hči.
- JURE Kranjc, oče.
- PROFESOR TOMAŽ, učitelj zgodovine.
- MIRJAM Kranjc, mati.
- ADAM, sošolec, simpatija, fant.
- BABICA CILKA (pomen imena je tista, ki nič ne vidi), Juretova mama.
- RUBI, sošolka, dolgoletna prijateljica.
- ANA, sošolka, nova prijateljica.
- DARJA, televizijska napovedovalka.
- DR. ANGELA, zdravnica.
- ALEŠA, policistka.
- JANEZ, policist.
- SOSED.
- SOSEDA.
- ROK, Amandin brat.
- NEJC, Adamov brat.
- MOŠKI 1.
- MOŠKI 2.

- Štirje reševalci.
- Dijaki (statisti). Starost štirinajst in petnajst let.
- Demonstranti (statisti).

- MACHINA COGITANS v vlogi DEUS EX MACHINA.
- Telefonska tajnica, odzivnik.
- Vrane.
- Canis Č. Aja, kuža.

Ali me slišiš?

KOSTUMI (predlog):

- Nastopajoči skozi igro menjajo majice. Na začetku so oblečeni v zelo živahne barve, nato temnejše. Od rumenih, rdečih, živo zelenih odtenkov na začetku prek modrih, vedno bolj temno modrih ali temno zelenih. Nato sive, rjave ali črne majice. Ob zaključku različne barve.
- Profesor in televizijska napovedovalka sta oblečena v elegantna klasična oblačila. Profesor nosi kravato in ima očala.
- V nadaljevanju so dodatno opisana Amandina oblačila.
- Zdravnica in policista so uniformirani.

SCENA (predlog):

- Veliki okvirji iz kartona (v barvi kartona ali pobarvani) ali lesa (105 cm x 183 cm x 15 cm), ki predstavljajo zaslone. Konstrukcija je lahka, ob kotih vijačena, da se lahko zloži.
- Miza, stoli, vzmetnica (postelja), omarica, pletilke, palica za hojo.
- Transparenti.
- Diaprojekcija ozadja (razred, urbano okolje, stanovanje Kranjčevih, sosedovo stanovanje, Trg republike, pri bloku, bolnišnica, park).

I. DEJANJE

Ali me slišiš?

1. PRIZOR

Na oder pridejo dijaki (čim več oseb, tem bolje – vsi nastopajoči so lahko v tem dejanju v vlogah dijakov z izjemo učitelja).

Posedejo po tleh, nekateri na stole. V razredu je zelo živahno dogajanje. Veselo se pogovarjajo, listajo knjige ...

Amanda in Adam sta vedno v bližini drug drugega. Opazujeta se, nasmihata, si kaj prišepneta. Spogledujeta se celoten prvi prizor. Vsi imajo zaščitne maske. Nekateri pod brado, drugi pod nosom.

PROFESOR TOMAŽ (*Oblečen v belo srajco in kravato. V razred stopi umirjeno, dostojanstveno. Dijaki se v hipu umirijo.*): Pozdravljeni, dijaki!

DIJAKI (*Skupaj odzdravijo.*): Pozdravljeni, profesor Tomaž!

PROFESOR TOMAŽ (*počasi, glasno in jasno*): Presrečen sem, da smo ponovno skupaj v razredu. Da bodo naša druženja v živo trajala, se moramo vsi potruditi, vsi nosimo svoj del odgovornosti. Dobro je, da vsak od nas upošteva epidemiološke ukrepe. (*Dijaki, ki niso imeli mask čez nos, si jih pravilno namestijo.*) Skupaj bomo lažje dosegli cilj. (*Kratek premor.*)

V tem šolskem letu vam želim podati čim več znanja, tudi skozi pogovor, in vas spodbujati, da uresničite svoje potencialne. Naša šolska skupnost, profesorji in dijaki, vam bo pomagala pri osebni rasti. Hvaležen sem, da bomo skupaj notranje zoreli. Veselimo se.

Veselijo se.

DIJAKI (*Dijaki pojejo pesem, eden od njih jih spremlja s kitaro. Večina jih sedi, nekateri stojijo, drugi se sprehajajo. Vzdušje je sproščeno. V delu pesmi Amanda poje solo.*): Somewhere over the Rainbow ...

Ali me slišiš?

Tam nekje na drugi strani mavrice je oddaljena dežela,
o kateri sem enkrat slišala v uspavanki.
Modro nebo je tam in sanje, ki si jih upaš sanjati,
na drugi strani mavrice postajajo resnica.
Nekega dne bom želela med zvezde in zbudila se bom,
ko bodo oblaki daleč za menoj.
Težave se bodo topile kot limonini bomboni;
proč in nad vrhovi dimnikov me boš našel.
Nekje tam čez mavrico modre ptice letijo
in zakaj, le zakaj ne znam leteti jaz?
Če letijo srečne male modre ptice, na drugi strani mavrice
– zakaj, oh, zakaj ne morem leteti jaz?

*Profesor Tomaž in dijaki se poslovijo in razidejo. Odhajajo z odra.
Amanda je v družbi prijateljic Ane in Rubi. Adam pokliče Amando.*

ADAM: Amanda!

Amanda se presenečeno obrne in obstane. Prijateljici odideta.

2. PRIZOR

Adam in Amanda ostaneta sama na odru. Adam gre proti njej.

ADAM (*Tišje izgovori njeno ime.*): Amanda!

AMANDA (*Videti je vesela. Amanda je vitko sodobno dekle,
oblečeno že malo pomanjkljivo.*): Prosim?

ADAM: Kam drviš?

AMANDA: Domov grem. Babica me čaka, da ji pripravim kosilo.
Danes je od jutra sama. Oči in mami bosta do večera od doma.
Mami je v službi, oči pa ima neodložljive obveznosti, kot običajno.
Ah, moj oči ... (*Premor. Zamišljeno pogleda stran.*)

ADAM: Želel sem predlagati, da greva na kosilo in se stran od
šolskega vrveža malo pogovoriva. Saj te babica gotovo ne bo
pogrešala, verjetno ima dovolj dela sama s seboj.

AMANDA: Oprosti, ponudba je mikavna, a res ne morem. Vem, da bi babica razumela, a ni najboljšega zdravja. Če želiš in imaš čas, me lahko pospremiš do avtobusne postaje.

ADAM (*Veselo se ji nasmehne.*): Z veseljem!
(*Pospremi jo do avtobusne postaje. Hodita.*)

AMANDA: Babica zadnje tri mesece živi z nami v stanovanju, pred tem je bila v domu. Prišla je k nam, ko so predlagali, da tisti, ki imamo možnost, vzamemo svoje iz domov za ostarele. Mami dela v zdravstvu na infekcijski, na oddelku za covid, in se ji je zdelo smiselno, da vzamemo babico k sebi. Itak pa se je brat pred leti poročil in preselil, njegova soba pa je samevala. Ni bilo razloga, da babi ne pride, zato nismo oklevali. (*Naredi krajši premor, nato nadaljuje.*)

Babica je očetova mama. Drugih starih staršev nimam več. Joj, glej, že prihaja moja šestka. Pa ves čas sem govorila, saj še do besede nisi prišel. Moram pohiteti.

(*Adam jo prime za obe roki, kot bi jo želel ustaviti, kot bi želel zaustaviti čas. Nekaj trenutkov zreta drug v drugega. Čuti se sreča.*)

ADAM: Danes je bilo lepo.

AMANDA (*Hiti, da ne bi zamudila avtobusa. Mu pomaha.*): Adam, se vidiva v ponedeljek.

ADAM: Velja. Amanda, pazi nase!

Ali me slišiš?

II. DEJANJE

Ali me slišiš?

1. PRIZOR

Amanda pride domov, vstopi v stanovanje in veselo nagovori babico.

AMANDA: Živijo, babi. Sem že doma. Kako si?

(Babica leži v svoji postelji. Amanda pride do nje. Govori bolj glasno, ker babica slabo sliši.)

BABICA CILKA: Glej jo, mojo punčko, si že doma. Ali je bilo v šoli kaj novega? Kako si se imela?

AMANDA: Lepo smo se imeli. Krasen dan je bil. Je pa sedaj šele začetek, tako da še ni veliko dela. Kaj pa ti, kaj si počela, ali si kaj vstala? *(Pogleda na babičino nočno omarico. Na krožniku vidi olupke banane in jabolka.)* Super babi, da si pojedla malico, kar nekaj časa bo trajalo, da skuham kosilo.

BABICA CILKA: Sem bila kar tu v sobi. Malo sem poslušala radio, pa me je začel motiti. Saj veš, da rada zrem skozi okno. Imate zares lep park, človek sploh ne bi pomislil, da je v mestu. *(Opazuje Amando.)* Amandica, kako si pa ti lepa, vsak dan lepša. Se mi zdi, da danes še posebej. Ali mi imaš kaj povedati?

AMANDA: *(Amanda se ji nasmehne in zardi. Babici pomaga, da sede, da si nadene jutranjo haljo in vstane.)* Ah, babi. Hvala, no. Ampak, saj veš, da v resnici nisem nič posebnega. Ti mi tako praviš, ker sem tvoja vnukinja.

BABICA CILKA: *O, to pa ni res. Moja deklica, moraš začeti lepše misliti o sebi. Si lepa mlada dama in zelo srčna, pa še pametna, gotovo se fantje zanimajo zate.*

AMANDA *(Nasmehne se babici in jo prime pod roko.)*: Pridi, greva. Mi boš delala družbo, ko bom kuhala.

Medtem pozvoni. Amanda odide pogledat, kdo je prišel. Pred vrati stojita dva moška v črnem s črnimi sončnimi očali. Odpre.

AMANDA: Dober dan, želite?

MOŠKA *(Hkrati.)*: Jureta potrebujeva. Pokliči ga!

AMANDA: Očija ni doma. Ali lahko kako pomagam?

Ali me slišiš?

MOŠKA: Povej mu, da sva ga iskala. Še prideva. (*Odideta.*)

AMANDA: Oprostite, kdo pa ste?

MOŠKA: Ni važno. On bo že vedel.

2. PRIZOR

Pri Kranjcih doma. Za mizo sedijo babica Cilka, oče Jure in Amanda. Mama Mirjam je v službi. Pojedli so pozno kosilo, pred televizorjem čakajo informativno oddajo.

AMANDA: Oči, kje si bil danes? Ali si dobil vlogo? (*Kratek premor.*) Kako je bilo v službi? (*Oče jo presliši. Amanda vstane in začne pospravljati mizo.*)

BABICA CILKA: Kateri družbi?

OČE JURE (*Obrne se k svoji mami in jo nagovori.*): Mami, kako si?

BABICA CILKA: Dobro, sine. Ti si tako dober. Ponudil si mi, da lahko pridem k vam, pa tako malo stanovanje imate. Sem mislila, da bo to za krajši čas. Ti in Mirjam sta že tako obremenjena z delom, pa imate še mene tu. Tvoj brat Franc ima veliko hišo, njegova žena je doma, pa tega nikoli ne bi naredil.

Veš, nočem vam biti v nadlego. Ko le ne bi tvoja sestra Urška obupala, bi gotovo obdržali domačijo.

OČE JURE (*Zelo potencirano prijazen.*): Mami, nehaj no. Pusti zdaj Urško in to zgodbo. Prav lepo nam je, da si z nami, da smo skupaj.

(*Malo nestrpen.*) Amanda! Ali lahko tiše? Ne ropotaj s krožniki. Daj televizor bolj glasno, nič ne slišim. (*Glasneje.*) A me slišiš?

AMANDA (*Išče daljinski upravljalnik*): Ja, oči. Takoj.

OČE JURE (*Polglasno, skozi zobe.*): Kako je ta punca počasna, kot da ni moja.

3. PRIZOR

Vsi trije gledajo v zaslon.

DARJA – *televizijska napovedovalka (Sedi na stolu. Resna. Brez čustev kot robot. Govori skozi zaslon – okvir.):* Dober večer. Epidemiološke razmere v državi se ponovno poslabšujejo. Danes je bilo na novo okuženih 1524 državljanov, hospitaliziranih bolnikov s covid-19 je nad 1200, na intenzivni negi leži skoraj 300 obolelih. Umrlo je 44 ljudi. Zaradi skrb zbujujajočega sedemdnevnega povprečja bomo prešli v črno fazo. Vlada napoveduje, da bodo ukrepi začeli veljati v ponedeljek. Ponovno bo omejeno gibanje v nočnem času, odprti bodo le vrtni in šole za učence prve triade (*Zvoni telefon. Oče preglasi glas iz televizije.*), za ostale poteka izobraževanje na daljavo, obratujejo le živilske trgovine in lekarne

OČE JURE: Amanda, kje je telefon? Prinesi mi ga. Kaj sediš? Zmigaj se že!

Amanda vstane, gre po očetov mobilni telefon in mu ga poda.

OČE JURE (*Oglasi se.*): Oj, kaj je?

MAMA MIRJAM (*Kliče iz bolnišnice.*): Ojla, Jure! Prišla bom zjutraj. Moram potegniti. Imamo premalo osebja. Vse je polno. Razmere so strašne, nisem si predstavljala, da je kaj takega sploh mogoče. Ne vem, zakaj so ljudje tako neodgovorni. Srečo bomo imeli, če bo naš zdravstveni sistem zdržal. Kako je bilo danes?

OČE JURE: Na RTV mi niso podaljšali pogodbe. Ne vem, kaj bom. Prekarno delo ne nudi nobene varnosti. Kam so nas to spravili? Kako bom poskrbel za družino?

MAMA MIRJAM: Dragi, kličejo me. Moram iti. Se pogovoriva, ko pridem domov. Ne skrbi. Na srečo imam jaz zagotovljeno delo, da bi nam le zdravje služilo. Lepo spančkaj. Se vidiva zjutraj. Še to, kako je Aman ... (*Oče prekine telefonsko povezavo.*)

Ali me slišiš?

Oče Jure se vrne k mizi, kjer sedita Amanda in babica skupaj ena ob drugi in se pogovarjata.

AMANDA: Oči, skoraj bi pozabila, dva tuja moška sta te iskala kmalu po tem, ko sem prišla iz šole. Nista povedala, kdo sta. Se bosta pa še oglasila.

OČE JURE: *(Tiho.)* Aja. *(Nadaljuje glasno.)* Punca, ali ti res nimaš nič za delati, da ves večer sediš tu. Ni čudno, da si tako debela, ker se ne premakneš s stola. Pomagaj babici, da se uredi in odide spat. *Babica zmedeno gleda. Ne vemo, ali sliši ali ne.*

OČE JURE: *(Bolj glasno):* A ne, mami, da je že čas, da ti Amanda pomaga pri večernih opravilih?

BABICA: Ja, Jurček, ja, seveda. Čas je. *(Amandi prijazno.)* Pridi, dekle.

Amanda vstane, pomaga babici vstati in odideta. Babica se opira nanjo.

Oče Jure ostane sam, sede za mizo, zre predse in pije vino.

4. PRIZOR

PROFESOR TOMAŽ *(Šola na daljavo. Profesor gleda skozi zaslon – okvir.):*

Dober dan, dijaki. Kako ste? Vidim, da še nismo vsi. Počakajmo še kakšno minuto, nato bomo začeli.

Danes bomo obravnavali grško civilizacijo. Ali še kdo manjka? Vidim, da smo zdaj vsi. Bomo ponovili. Kaj že veste o antični Grčiji? Ali se bo kdo javil? Nihče. Amanda, nam boš ti kaj povedala? Na primer o vplivu te civilizacije na evropsko kulturo. *(Tišina. Amanda se ne javi.)* Amanda? Ali si z nami? Očitno ni.

ADAM *(Se javi, dvigne roko – ikono v orodni vrstici, čaka.):*

PROFESOR TOMAŽ: Prosim, povejte Adam. *(Vsak gleda skozi svoj zaslon.)*

ADAM: Profesor, verjetno ji nagaja tehnologija.

PROFESOR TOMAŽ: Možno.

RUBI (*Se vključi v pogovor.*): Morda lahko jaz kaj povem o starih Grkih.

PROFESOR TOMAŽ: Seveda, lahko. No, pa povejte. (*In nadaljuje.*) Me pa vseeno zanima, kaj se dogaja z Amando. Mislim, da to ni prvič, da se ne oglasi na poziv. Prosim, Amanda, napišite v »chat«, da vidim, ali ste z nami. Ali ima le vključen računalnik?

5. PRIZOR

(*Hkrati na odru vidimo, kaj se dogaja pri Kranjcih doma.*)
Amanda v svoji sobi sedi na postelji. Na pisalni mizi ima prižgan računalnik. Gleda v zaslon in posluša profesorja Tomaža. Sliši, kaj se dogaja pri uri, a nima moči, da bi vstala in sodelovala.

OČE JURE (*Vpije iz sosednje sobe.*): Ugasni računalnik! A si nora, da rogoviliš že ob tej uri!

AMANDA (*Glasno.*): Oči, umiri se! Saj ti nihče nič noče. Nekateri imamo obveznosti. (*Izklopi računalnik. Nadene si slušalke in vključi glasno glasbo. Pozibava se v divjih ritmih – »slema«.*)

OČE JURE (*Bolj umirjeno.*): Saj se še naspiti ne morem v tej hiši. Ta smrklja misli, da sama živi tu.

RUBI (*Amando vztrajno kliče prek Teamsov. Amanda okleva, naposled se javi. Prijateljici in sošolki sta vsaka na svoji strani zaslona. Amanda je spremenjena. Ima neurejeno pričesko. In temna vrečasta oblačila. Na obrazu se ji vidi, da je vesela klica.*): Ojla, kje si ti? Končno si se oglasila. Kaj počneš? A, si okej?

AMANDA: Ja, vse je kul.

RUBI: Vsi se sprašujemo, kaj se s tabo dogaja. Zakaj se nič ne oglasiš. Upam, da si res dobro. Po moje je Adam užaljen, ker ga ignoriraš.

Sem opazila, da na testu nisi blestela pri matematiki kot v osnovki. Pa pri urah te ni.

Ali me slišiš?

AMANDA: Nekaj sem bila bolna.

RUBI: No, samo da si sedaj ok. Ali potrebuješ zapiske? Ti kar reci. *(V ozadju se sliši ropot, ko v vrata prileti čevelj, ki ga je vrgel oče.)*
Kaj je to?

AMANDA: Ne vem. Mogoče je babici kaj padlo, grem pogledat. Adijo. *(Prekine. Gre ji na jok.)*

OČE JURE *(Nori, kriči in prihaja v njeno sobo)*: Pa ti res nisi normalna! A ti nisem dovolj jasno povedal, da bodi tiho? Mir potrebujem! Glava me boli. Ti, prasica, me boš še v grob spravila!

AMANDA *(Prestrašeno)*: Oči, oprost. Rubi me je klicala. Saj se nisem glasno pogovarjala.

OČE JURE: Moram se spočiti, moram se zbrati. Ti pa čvekaš s prijateljicami, ko bi imela vsaj kaj pomembnega.

Kje je merlot, kam si ga skrila, prinesi mi ga, da se malo odžejam! Vprašaj babico, če bo en kozarček za kri!

AMANDA *(Gre po vino in mu ga prinese)*: Oči, misliš, da je to dobro? Ura je šele enajst dopoldne.

OČE JURE *(Primaže Amandi klofuto)*: Še norčevala se boš iz mene in mi pametovala, nehvaležnica! Pod mojo streho živiš, od malega skrbim zate. Pojdi v rit! *(Natoči si vino in ga v trenutku spiije. Nato si natoči še en kozarec vina in ga pije bolj počasi. Zraven nadaljuje samogovor.)* Komaj čakam, da se omožiš, da se odseliš od doma, kot se je Rok. Ampak, kdo te bo maral? *(Vstane. Opotekajoče. Mrmra.)*

Ta epidemije mi zares preseda.

(Pride do nje. Bolj glasno.) Smrdiš. Kdaj misliš pod tuš?

6. PRIZOR

V sosednjem stanovanju se pogovarjata mož in žena srednjih let.

SOSED: Kaj se dogaja pri Kranjcih? Zgleda, da Jure spet nori. Stavim, da Mirjam ni doma.

SOSEDA: Ne vem. Ne ženi si k srcu. Manj veš, bolje je.

SOSED: Najraje bi poklical policijo. To se ne bo dobro končalo. Saj bo tamali še kaj naredil. Ali ni pri njih njegova mama?

SOSEDA: Pusti to na miru. Gospa je dementna. Ukvarjaj se raje z drugimi stvarmi. Samo težave bi si nakopal, če bi koga obvestil, potem bi se moral pa še zagovarjati na sodišču.

Ti pa povem, da hči tudi ni ravno nedolžna. Sem jo videla včeraj, ko je nesla smeti. Pogovarjala se je s tistimi sumljivimi tipi, ki se zbirajo pod blokom. (*Pomolči in nadaljuje.*) Mirjam pa dela cele dneve, prav smili se mi. Pa tako fajn ženska je in toliko upov polaga v svoje otroke. Ta starejšega je že spravila h kruhu. Predava na fakulteti in ima družino. Punca pa ne zgleđa kaj prida.

SOSED (*Boža svojo malo psičko, ki jo ima v naročju, in ji govori.*): Verjetno imajo gospa žena prav, ni se pametno vtikati v tuje stvari. Kaj misliš ti, Canis Č. Aja? Meni se zdi sosedova Amanda prijazno dekle.

7. PRIZOR

Pri Kranjcih. Babica vse čas sedi za mizo in plete. Oče sede za mizo. Amanda prinese kosilo.

OČE JURE (*Amandi.*): Kako, da Mirjam zamuja? Kaj si danes skuhala? (*Pogleda v lonec.*) Čorbo! Kdo bo to jedel? Nesi jo k sosedovim, da ne bomo metali stran hrane, jo bo njihov pes pojedel.

AMANDA (*Joče.*): Oči, prosim, nehaj. Zakaj te vse, kar naredim, moti? Bom poklicala mamico, da vidim, kje je.

Ali me slišiš?

OČE JURE: Kar daj. (*Cinično.*) Še njej nameravaš najedati. Ti si resnično brez občutka do vseh. Prav vesela te bo. Misliš, da ima čas zate, da te prenaša? Verjemi, da ima v življenju veliko pomembnejše naloge, kot se ukvarjati s tabo.

MIRJAM (*Vstopi v stanovanje. Vidi objokano hčer.*): Kaj pa je narobe?

OČE JURE: Nič. Saj veš, najstniki, kako jim niha razpoloženje. Še pogledati je ne smem, pa že joka. Spomni se nase, ko si bila v njenih letih. Otroci njenih let so že tako občutljivi. Zdaj pa še ta epidemija in vsi ukrepi. Saj položaj ni normalen. Za šolo imajo ogromno dela. Ni čudno, da je taka.

MIRJAM: Zares so izredne razmere. (*Amanda ihti.*) Joj, kako sem utrujena, kar dol bom padla. Pa saj bo kmalu bolje, to ne more večno trajati. Amanda, ali si kaj skuhalo? Lačna sem kot volk.

AMANDA (*Amanda si z rokavom briše solze.*): Sem, mami.

MIRJAM: Sedimo za mizo, bomo skupaj jedli. (*Sede za mizo.*)

OČE JURE (*Vstane.*): Oprosti, Mirjam, jaz bom šel ležat. Nekaj se me loteva. (*Poljubi Mirjam na lice in se umakne.*)

BABICA CILKA (*Ogovori Mirjam.*): Draga Mirjam, občudujem vas zdravnike, ki ste v času kobija tako požrtvovalni.

MIRJAM: Covida. (*Jo popravi in nadaljuje.*) Cilka, saj to je naše delo, da pomagamo ljudem.

Iz radia se sliši tiha glasba.

MIRJAM (*Z zajemalko zajame enolončnico, vonja in poskusi.*): To pa diši in kako je odlično. Amanda, prava kuharska mojstrica si postala. Tako sem srečna, da te imam. Dobro je, prav prileže se. Ko sem dežurala, sem jedla samo suho hrano. Pridruži se mi.

BABICA CILKA: Bom pa še en krožnik, če tako rečeš. (*Babica med pogovorom Amande in Mirjam je enolončnico s kosom kruha.*)

AMANDA: Hvala, mami, ne bom, nisem lačna. (*Sede zraven.*)

MIRJAM: Kaj je narobe? Ali te kaj teži?

AMANDA: Mami, ne vem, kaj je z očijem. Take hitre jeze je postal.

MIRJAM: Daj, razumi ga. Je v težkem obdobju. Ni lahko, če človek nima dela. Pa on, za katerega je vodenje oddaj poslanstvo. Zanj, ki je živel za televizijo in resničnostne šove. Saj veš, da so zdaj zaradi covida vse to ukinili, zato mu niso podaljšali pogodbe. On pa si očita, ker je delal kot svobodnjak in se ni odločil za redno službo, ko je bil za to še čas.

BABICA CILKA (*Babica pristavi. Bolj sama sebi.*): Po toči zvoniti je prepozno.

AMANDA: Ampak, mami!?

MIRJAM: Ljubica, poskušaj ga razumeti. Saj vem, da ti to zmoreš, si že skoraj odrasla.

AMANDA: Mislim, da oči preveč pije.

MIRJAM: Amanda, nehaj no. Ne pretiravaj. Saj je odrasel človek. Kozarec vina ali dva pa lahko kdaj spije. S tem ni nič narobe. Rdeče vino je zelo zdravo. Pomaga hitreje topiti maščobo, zniževati holesterol v krvi in preprečevati mašenje žil.

AMANDA (*Amanda s tresočim glasom.*): Mami, ampak oči je drugačen, kot je bil! Vpije name, vse je narobe, kar naredim. Mislim, da je alkoholik in ti tega ne vidiš, ker te ni nič doma.

MIRJAM: Čakaj, punca. Sedaj pa dovolj! Ne dovolim, da se z menoj pogovarjaš v takem tonu in da grdo govoriš o svojem očetu, ki te ima tako zelo rad. To ni pošteno. Jure je prava nežna dušica.

AMANDA (*Bolj po tiho.*): Morda zate. (*Tiho obsedi za mizo.*)

MIRJAM (*Avtoritativno.*): Osredotoči se raje nase in na svoje dolžnosti.

Premor. Iz radia se sliši glasba. Mirjam nadaljuje z večerjo. Tudi babica še obeduje. Čez nekaj trenutkov se pogovor nadaljuje.

MIRJAM (*Pogleda Amando.*): Ali mi imaš, kaj povedati? Kako je pri pouku?

AMANDA: Nič posebnega, vse po starem.

Ali me slišiš?

MIRJAM: Morda bi lahko bila bolj iskrena. Danes so me klicali iz šole.

AMANDA je tiho. Turobna. Nič ne odgovori.

MIRJAM (*Postaja bolj glasna.*): Povedali so mi, da ne prisostvuješ pri urah. Da imaš slabe ocene, celo negativne, ali pa jih sploh nimaš. Kaj praviš na to?

Amanda je tiho. Nič ne odgovori. Sedi kot kup nesreče.

MIRJAM (*Poviša glas, ki postaja vedno glasnejši.*): Prosim, povej mi, kaj se dogaja s tabo? Vse imaš. Ali se zavedaš, da boš na ta način izgubila Zoisovo štipendijo? No, lahko se od nje kar posloviš.

Amanda je tiho. Nič ne odgovori. Sedi kot kup nesreče. Strmi predse.

MIRJAM (*Še poveša glas, postaja še glasnejša, meji na histerijo.*): Frajla, ali boš odgovorila?! Ali se zavedaš, da je tvoja štipendija mogoče pomembna za vse nas?! Oči nima službe. In v teh težkih časih jo je težko dobiti. Pa še posojilo za avto imamo. Kaj, če se še meni kaj zgodi, kako bomo preživeli? Kaj bomo jedli?

BABICA CILKA (*Babica se vključi.*): Jaz imam najraje pohanega piščančka.

AMANDA (Zine.): Od športnega dvoseda imamo pa zares vsi zelo veliko. (*Nato je tiho. Sedi sključena kot kup nesreče.*)

BABICA CILKA: Kje je moj Jurček? Ali je kaj narobe z njim?

MIRJAM (*Živčno.*): Cilka, to zdaj ni pomembno. (*Vstane nad Amando in maha z rokami. Trudi se biti stroga. Govori nervozno.*) Amanda, pomisli kdaj na druge in ne samo nase. Zavedaj se, da nisi več dojenček. Od kod ti ta sebičnost? Zahtevam, da se posvetiš šolskim obveznostim. Nočem, da me klicarijo iz šole zaradi tvoje neodgovornosti. Začni malo skrbeti zase. Poglej se, kakšna si. Bilo bi dobro, da si kdaj umiješ lase. Joj, joj, joj, kaj bodo rekli ljudje?

BABICA CILKA (*Gleda Mirjam.*): Mirjam, kaj je narobe?

MIRJAM: Cilka, ne zdaj še Vi! (*Mirjam nadaljuje s histerijo.*) Kam smo prišli? Sosea me je včeraj ustavila na stopnišču in me dobronamerno opozorila, da se pogovarjaš z drogeraši, ki se zbirajo pri bloku. Dobro, da so okoli mene še ljudje, ki mi želijo dobro. Še to bi se mi manjkalo, da se vpleteš v sumljive zadeve. Upam, da se ne drogiraš. Kaj si bodo mislili o naši družini?

Amanda nič ne odgovori. Sedi kot kup nesreče. Strmi v prazno.

MIRJAM: Mula, kaj, a boš kaj rekla?!

Amanda je tiho. Nič ne odgovori. Sedi kot kup nesreče. Strmi v prazno. Vstane in brez besed odide v svojo sobo.

8. PRIZOR

Amanda osamljena sedi v svoji sobi. Po mobitelu pokliče brata Roka.

AMANDA (*Ihti.*): Živijo, Rok. Oprosti, da te motim.

ROK (*Nestrpno.*): Kaj je spet?

AMANDA (*Hlipa.*): Kako spet? Saj veš, da te nikoli ne kličem, ker te nočem nadlegovati. Ampak, Rok, kaj naj naredim, tako zelo, zelo slabo se počutim. V sebi čutim tako veliko kepo, tesnobo. Mislim, da me bo v prsih raztrgalo od bolečine.

ROK: Se boš že znašla, tamala, tudi jaz sem se.

AMANDA (*Tiho. Proseče.*): Ampak, Rok, prosim.

ROK: Zdaj nimam ne časa in ne energije, da bi se ukvarjal z vami.

Amanda joče. Išče rešitev. Vzame letak iz knjige, ki jo ima na polici. Na letaku so navedene številke za pomoč v stiski (Društvo SOS telefon, Tom telefon itd.). Tehta, vendar ne zbere poguma, da bi poklicala. Mobilni telefon in letak odloži.

AMANDA: (*Prime se za glavo. Trudi se ujeti zrak. Glasno diha. Stiska v njej se povečuje.*) Kaj tako narobe delam? Ne morem. Ne zmorem več. Ne zdržim. (*Ziblje se na postelji. Vleče si lase. Nato iz puščice vzame olfa nož in se poškoduje. S tem ostrim predmetom si dela zareze po rokah in nato po stegnih, s tem si zadaja bolečino. Z novo bolečino želi preglasiti neznosnost, ki je v njej. Krvavi. Preneha s samopoškodovanjem. Pogovarja se s seboj.*)

Groza, kdaj bo tega konec. Kako si želim, da bi bilo, kot je bilo včasih. Da pride moj očka nazaj, da je mami razumevajoča. Kako si želim, da zjutraj vstanem in grem v šolo. (*Začne glasno jokati. Gleda v strop.*) Ne morem, ne zdržim. Kako bom naredila šolo? (*Napetost v njej malo popusti. Jezna je nase.*)

Mami ima prav. Sebična sem, mislim le nase. Očka ima prav. Neumna sem. Prav naj mi bo, za vse sem si sama kriva.

(*Ponovno joče.*) Kje je pot? Kaj naj naredim? Adam me take še pogledati ne bo več želel. Ko bi vsaj lahko šla v cerkev, pa je vse zaprto. (*Joka na ves glas. Tesnoba se ji plazi po telesu.*) O, kako neznosno boli. Kaj naj naredim? Kako naj preživim? Tako težko diham. Strah me je. Zakaj ne zmorem? Kje je kdo, da bi mi pomagal? Prosim te, ne zapusti me. Osvobodi me. Kje si? Ali me slišiš? Prosim te za moč, da preživim. (*Globoko diha. Puli si lase. Vzame slušalke in si jih povezne na ušesa ter se giblje v divjih ritmičnih glasbe. Vse v njej kriči. Ihti v blazino in se z glavo tolče vanjo.*)

MACHINA COGITANS (*Posnema vlogo DEUS EX MACHINA. Spusti se s stropa. Ob tem igra alpska poskočnica, ki se postopno stiša. Hlad ničā prodre v zadnji kotiček prostora. Nato se oglasi nebinaren sintetiziran glas.*): Amanda, nikoli nisi sama. Pred očmi imej svetlo plat življenja. Pričakuj najboljše, veruj in zaupaj in vse bo prav. Ne išči izgovorov in vzrokov drugje, vse je v tebi. Prenehaj se smiliti sama sebi. Nisi prva, ki hodiš po vihravih vodah stiske. Ne boj se. V sebi imaš vso moč, ki jo potrebuješ za življenje. Bodi pogumna in rešena boš. Zberi se in živi ljubezen. Nisi sama.

Amanda vstane. Obleče si širok pleten pulover, ob rokav si obriše oči. Oči si močno obrobi s črno in povleče lase čeznje. Iz hranilnika vzame denar. Globoko vdihne in izdihne. Nato odide iz sobe pred blok. Za vsak primer. Sosedova Canis Č. Aja laja.

AMANDA: Rekli so mi, da naj to skadim pred spanjem (*Pokaže zvitek hašiša.*), da mi bo potem kul, da ne bom preveč razmišljala. Da tako zadane, da se bom popolnoma umirila in zaspala. Če bom pa še kaj rabila, da mirno pridem do njih, da zdaj vem, kje so. Da smo frendi. Prijatelji pa si stojimo ob strani. (*Zvitek hašiša skrije v svoji sobi pod vzmetnico.*)

Ali me slišiš?

III. DEJANJE

Ali me slišiš?

1. PRIZOR

*Video pogovori se odvijajo skozi zaslone – okvirje.
Amanda je v svoji sobi in kliče prijatelje.*

AMANDA (*Pokliče prijateljico Rubi prek video povezave.*): Živijo, Rubi. Že dolgo se nisva slišali. Hvala, ker si se oglasila.

RUBI: Ojla, zakaj se ne bi?

AMANDA: Ali spremljaš poročanje na TV in dogajanje v državi? Mi v teh časih redno. Sem videla na televiziji, da organizirajo demonstracije proti vladnim ukrepom.

RUBI: Jaz se s tem ne ukvarjam dosti. To me ne zanima preveč. Moji doma pa so, kot bi bili prilepljeni na zaslon.

AMANDA: Kličem te v bistvu, če bi šli skupaj na proteste in se pridružili demonstrantom, ki zahtevajo odprtje šol ter prekinitev pouka na daljavo. Mislim, da je čas, da se vrnemo v šole.

RUBI: Amanda, vesela sem, da si poklicala. Ne vem pa, kaj se dogaja s tabo. Od kod ti taka ideja, saj si vendar razumna.

AMANDA (*Posmehljivo.*): Zakaj ne bi bila?

RUBI (*Pokroviteljsko.*): Ne vem, čisto si se spremenila. Te sploh ne poznam več.

AMANDA: A potem greš z mano ali ne?

RUBI: Ali ti ni jasno, da so ukrepi zato, da skupaj zavezimo virus! Sicer pa tudi nisem prepričana, da si ti zares želiš v šolo. Saj sploh nič ne delaš, v resnici ne kažeš nobenega zanimanja.

AMANDA: Hvala za prijateljstvo. Žal mi je, da sem trčila čas s tabo. (*Prekine povezavo.*)

AMANDA (*Pokliče sošolko Ano prek video povezave. Dolgo zvoni v prazno. Ana okleva, ali naj se oglasi.*): Živijo, Ana!

ANA: Oj, Amanda. Kako si? Vidim, da imaš nov imidž.

AMANDA: A se ti zdi? (*V resnici je očitno, da se je podoba Amande zelo spremenila.*) Kličem te zato, če bi šli skupaj na demonstracije proti pouku na daljavo.

ANA: Mi je Rubi pred minuto to omenila. Žal nimam časa. Čauči.

Ali me slišiš?

AMANDA: Čao.

Amanda nekaj časa okleva. Nato se pogleda v ogledalo, odstrani si črn make up, se počese in poveže lase v čop. Dvakrat vdihne in pokliče Adama.

AMANDA (*V zadregi.*): Pozdravljen, Adam!

ADAM (*Veselo.*): Dober dan. Kako lepo presenečenje!

AMANDA (*Je nesproščena.*): Bom prešla kar k bistvu. Kličem te, če bi šel jutri z mano na demonstracije proti vladnim ukrepom. Za vrnitev v šolo.

ADAM: Aja. Kakšna pobuda. Ali se ti zdi to pametno? Menim, da so ukrepi na mestu.

AMANDA: Ni panike, saj nobenega ne silim.

ADAM: Daj no. Saj veš, da bom prišel. Ne zato, ker ne podpiram ukrepov, temveč da te končno vidim. Bom pa moral kršiti pravila o prepovedi prehajanja občinskih meja. Saj se spomniš, da nisem iz Ljubljane.

AMANDA: Joj, oprosti, nisem pomislila na to.

ADAM: Nič ne de. Se bom že znašel. Brat tako ali tako stažira v Ljubljani. Pozna tudi tvojo mamo, pravi, da je popolnoma predana svojemu poklicu.

AMANDA: Hvala ti. Se srečava na Trgu republike.

ADAM: Bolj natančno.

AMANDA: Najbolje pri Cankarjevem spomeniku, pri tisti kocki, ob petih popoldan.

ADAM: Velja. Se kmalu vidiva. Lepo bodi!

2. PRIZOR

ADAM: Nejc! Nejc! Nejc!

NEJC (*Pride.*): Prosim, a gori voda? (*Ga pogleda.*) Kakšno veselje je zdaj to?

ADAM (*Izstreli.*): Jutri grem s tabo v Ljubljano.

NEJC: Kako to misliš? Saj veš, da ne smeš.

ADAM: Poslušam srce.

NEJC: Ali ni ta odločitev nespametna?

ADAM: Zaupaj mi. Cilj opravičuje dejanje.

NEJC: Velja. Lepo je videti nasmejanega brata.

3. PRIZOR

Priprava na srečanje. Hkrati na odru vidimo Adama, kako se ureja za srečanje, in na drugi strani odra Amando.

AMANDA (*Pride v babičino sobo.*): Babi, jaz grem ven. Prosim, povej mi, kaj se ti zdi bolje, da oblečem. (*Pokaže oblačila.*)

BABICA CILKA: Taka, kot si, si prekrasna. Imaš dober srček. Si mlada. Mladost je sama po sebi lepa.

AMANDA: Babi, resno mislim. Kaj se ti zdi?

BABICA CILKA: Ta dolga roza jopica ti zelo lepo pristoji. Poudari tvojo lepoto, pa še zeblo te ne bo. (*Nasmehne se ji.*)

AMANDA: Hvala, babi.

BABICA CILKA: Kdo je ta srečnež, za katerega se rihtaš?

AMANDA (*V zadregi.*): Daj no, babi. Grem na dogodek, prepovedan (*Pogleda babico in se ji nasmehne.*), pa bi bila rada kolikor toliko urejena. (*Oblečena je diskretno. Črne hlače in majico v kombinaciji z jopico, pri kateri si pas zaveže okoli pasu.*) Kako se počutiš, babi?

BABICA CILKA: Dobro, moja Urška.

AMANDA: Kmalu bom doma. Pa bova zvečer še malo hodili po stanovanju. Sem ti skuhala jagodni puding. Ti ga prinesem, da boš malicala. Za kasneje sem nam tudi že pripravila večerjo. (*Popravi babici blazino.*)

BABICA CILKA: Hvala. Ti si zares zlata punči.

AMANDA: Adijo, babi. Pridem gotovo, preden se zbudi oči. Je vzel tablete in šel spat, ker se ni počutil dobro. Mami se pa tudi šele

Ali me slišiš?

zvečer vrne iz službe. Tako da me ne bosta pogrešala. Kmalu se vrnem. Lepo bodi. Ali ti vklopim glasbo?

BABICA CILKA: Ne, hvala, ni treba. Tudi ti se lepo imej.

4. PRIZOR

Srečanje. Na Trgu republike je zbrana množica ljudi. Adam čaka Amando pri spomeniku Ivana Cankarja. Amanda se mu približuje. Ko jo zagleda, gre proti njej.

ADAM (*Veselo.*): Pozdravljena, Amanda.

AMANDA (*Zadržano.*): Živijo! Upam, da ne zamujam. (*Amanda se trudi pogledati na uro, na bližnji stavbi.*)

ADAM: Ne, sem malo prej prišel. Dobro, da si izbrala to kocko, nudi zatišje pred vetrom. Med temi stolpnicami tako vleče. (*Oponaša veter in se nasmehne.*)

AMANDA: Ali si imel težave pri prehodih občinskih meja?

ADAM: Nobenih težav, vse je šlo gladko. (*Gledata se. Vesela sta, ker se vidita.*) Vedno lepša si.

AMANDA (*Nerodno ji je.*): Hvala. Kako si drugače?

ADAM: Moram priznati, da zelo dobro. Danes pa še posebej, ko te vidim po dolgem času. Kako si pa ti?

AMANDA: Bo. Poglej, zbralo se je že kar nekaj ljudi. A greva bližje dogajanju?

ADAM: Če ti tako praviš. (*Nadeneta si maske. Hodita tesno drug ob drugem.*)

AMANDA: Bomo videli, če bo to kaj pomagalo. Prav z veseljem bi že šla v šolo.

ADAM: Verjamem. Tudi jaz. Kdo pa ne bi šel rad? Mislim, da to stanje v glavnem vsem preseda. Saj veš, drugače pa, če hočemo, če želimo ustaviti te mikroskopske patogene, je potreben popoln »lockdown«. Prav je, da smo solidarni in družbeno odgovorni. Te razmere niso več stvar posameznika, ampak nas vseh.

AMANDA: Ja, vem, Adam. Prav imaš. Vem, kaj je pametno. Ampak ... *(Ne nadaljuje. V ozadju se sliši hrup demonstrantov. Postavita se stran od množice in središča dogajanja.)*

ADAM: Povej mi, kaj je narobe. Vidim, da nisi okej. Upadla si v lica. Mislim, da bi morala priti k nam na deželo. Narava in svež zrak.

AMANDA *(Za trenutek se ji uspe nasmehnuti.)*: Bi, z veseljem, ampak ni vse tako preprosto.

ADAM *(Da ji roko čez ramo in jo pogleda)*: Kam je izginil tvoj nasmeh?

AMANDA: Ni veliko dobrih dni. Ampak pustiva to, nočem te obremenjevati s svojimi zadevami, niti ne vem, kaj naj rečem. Pa saj se v bistvu še ne poznava dobro.

ADAM: No, prijatelja pa sva. To moraš priznati. Meni lahko zaupaš, kar ti leži na duši. Saj čutiš, da je tako.

AMANDA: V bistvu, ja. Sicer pa ne vem, kaj naj čutim. Raje ne bi nič. Veš pri nas doma, moj oči ...

Amanda ne dokonča misli, ker v tistem trenutku do njiju pristopita policista, ki popisujeta udeležence protivladnih protestov, ker kršijo epidemiološke ukrepe. Policist in policistka nosita identifikacijske izkaznice z izpisanima imenoma Aleša in Janez. Njuna drža je pretirano pokončna.

POLICIST JANEZ: Prosim, dokumente.

AMANDA: Zakaj?

POLICIST JANEZ: Ker je tak red in ker sem jaz tako rekel.

POLICISTKA ALEŠA: Zbiranje več kot deset ljudi na prostem ni dovoljeno. Maske je treba nositi.

AMANDA: Saj sva stran od drugih. A ne vidite, da imava masko? *(Išče osebno izkaznico. Brska po torbici. Pogleda proti Adamu.)* Jaz ne najdem osebne. *(Vse zloži ven in temeljito pregleduje denarnico.)*

POLICIST JANEZ: Kaj pa Vi, mladenič?

ADAM *mu izroči osebno izkaznico.*

Ali me slišiš?

POLICIST JANEZ (*Ogorčeno.*): Kaj pa vi tu delate? Saj ste vendar iz občine Celje. Ali ne veste, da imamo predpise, ki prepovedujejo prehajanje občinskih meja. Pa še polnoletni niste.

ADAM: (*Zajeclja.*) Sem začasno v Ljubljani.

POLICIST JANEZ: (*Pogleda proti sodelavki.*) Se bodo že drugi ukvarjali s tem.

POLICISTKA ALEŠA: Dvomim.

POLICIST JANEZ: (*Obrne se proti mladima dvema.*) Kaj je, punca, a bo kaj al' ne? Ali starši vedo, da ste tu? Jaz bi svojim že pokazal. Edino, če niso starši enaki.

ALEŠA: Janez, jabolko običajno ne pade daleč od drevesa.

AMANDA: Nimam dokumentov. Kaj pa sedaj? Ali moramo nositi dokumente vedno s sabo?

POLICIST JANEZ: Brez vprašanj, prosim. Mladenič, boste vi jamčili, da bodo podatki, ki jih bo navedla vaša prijateljica, resnični?

AMANDA: Tega ne morete zahtevati.

POLICIST JANEZ: Gospodična, ali bomo jezikalili? Jaz lahko zahtevam, kar hočem. Zdaj pa, prosim, povejte svoje podatke.

AMANDA: Amanda Kranjc. Erjavčeva ...

POLICIST JANEZ: Saj ste skoraj doma. A vam je bilo dolgčas, da ste prišli sem? (*Policist si zapisuje podatke. Množica je hrupna.*) Otroka, pamet v roke. (*Odide.*)

AMANDA: Čutim, da iz tega ne bo nič dobrega.

ADAM: Ne tako črnogledo.

AMANDA: (*Pogleda na uro na stolpnici.*): Joj, koliko je že ura. Čas s tabo tako hitro mine. Že zamujam. Moram domov, mami bo vsak hip prišla. (*Obrne se, da bi odšla.*)

ADAM: Kam se ti mudi? Daj, dokončajva pogovor.

AMANDA (*Stopi do njega in ga pogleda v oči.*): Res moram domov. Upam, da se kmalu vidiva. Lepo je bilo.

ADAM: Pridi k meni. (*Privije jo k sebi.*)

(*Amanda položi glavo na njegove prsi in ga objame kot majhna deklica. Prepusti se trenutkom sreče, ljubezni in varnosti.*)

ADAM: Amanda, toplo mi je pri srcu.

AMANDA: Tako bi lahko bila ves čas. *(Nato se izvije iz objema. Naredi korak nazaj, ga pogleda in se mu nasmehne.)* Hvala. Sedaj moram domov. Zbogom, Adam. *(Obrne se in steče proti domu.)*

ADAM (Glasno): Te pokličem! Pazi nase! *(Njegove besede ostanejo v zraku med hrupom protestnikov.)*

Adam gleda za Amando, iz žepa potegne mobilni telefon. Kliče.

TELEFONSKA TAJNICA (Se oglasi.): Trenutno se ne morem javiti, prosim, po pisku pustite sporočilo. *(Sliši se pisk.)*

ADAM: Bratec, Adam na tej strani. Amanda je odšla domov. Zdaj hodim proti parkirišču. Če se ne javim, pomeni, da mi je crknil telefon. Baterija ima samo še pet odstotkov. Te počakam pri avtu. Pridi, ko boš lahko. Adijo.

5. PRIZOR

Pri Kranjcih doma. Vsi sedijo za mizo: Amanda, babica Cilka, oče Jure in mama Mirjam.

Čakajo dnevno-informativni program, da izvedo, ali so v državi novi ukrepi z novimi pravili, ki se zaradi kriznih razmer hitro spreminjajo.

DARJA – televizijska napovedovalka (Sedi na stolu. Resna. Brez čustev kot robot. Skozi zaslon – okvir): Dober večer. Epidemiološke razmere v državi se ne umirjajo. Danes so bili ponovno protivladni protesti. Ljudje menijo, da ukrepi niso sorazmerni z epidemiološko sliko. Mladi zahtevajo vrnitev v šole. *(Na drugi strani ekrana se vidi demonstrante. V rokah imajo transparente.)*

MIRJAM: Spet se zbirajo. Komaj sem prišla domov, vse ulice so zaprte. Kam gre ta svet? Kako so ljudje sebični. Stroke nihče ne upošteva. Ljudje bolj verjamejo kvazi strokovnjakom in družbenim omrežjem.

JURE: Mirjam, ampak moraš priznati, da ta položaj nikamor ne pelje. Koliko ljudi je izgubilo delo. Ljudje so v stiskah. Ti tega ne moreš občutiti, ker imaš dobro službo in uspešno kariero.

MIRJAM (*Reče zgroženo.*): Pa ne boš rekel, da jih podpiraš. Glej, skoraj nihče ne nosi maske. Potem pa zbolijo, okužijo starejše svojce in ti pristanejo pri nas. Pa tudi zelo mladi so med njimi. Ljudje umirajo. Mi pa velikokrat brez moči in ne vemo, kako jim pomagati. Imam občutek, da protestirajo samo, da so proti vladi. Ni čudno, da se situacija s koronavirusom ne umiri. Mi pa delamo brez prestanka po dve dežurstvi skupaj. Ko bi ti ljudje videli situacijo pri nas na intenzivni negi ... Verjamem, da bi spremenili svoj pogled.

JURE: Podpiram jih ne. A je treba videti obe plati medalje.

MIRJAM: Kako to misliš? Resnica je ena. Upam, da se strinjaš, da je življenje najpomembnejša vrednota. Nato pa ostale, kot so svoboda gibanja in druge. Kaj meniš ti, Amanda? (*Amanda ne odgovori takoj.*)

JURE: Kaj jo sprašuješ, ali ne vidiš, da sanja z odprtimi očmi.

AMANDA: Mami, strinjam se s teboj. Življenje je najvišja vrednota. (*Poudari.*) Mami, življenja vseh! Takoj zatem pa sta pri meni na tej lestvici ljubezen in svoboda.

MIRJAM: Amanda, ali si ti med protestniki? Poglej, Jure, ali je tam naša Amanda. Kdo je tisti mladenič zraven?

Amanda molči.

JURE: Kje? Nisem je videl.

MIRJAM: Jure, a je bila popoldne doma?

JURE: Doma je bila. Jaz sem sicer zaspal čez dan, ker sem vzel tablete. Ponoči nisem mogel spati.

AMANDA: Raje povej, da si bil pijan, potem si pogoltnil še tablete, in da nimaš pojma, kaj se je dogajalo.

MIRJAM: Amanda, ali nismo to že razčistili? Ne prenesem, da si izmišljuješ. Očetu sem na recept predpisala tablete za spanje, ker ima težko obdobje.

BABICA (*Veselo*): Glejte, naša Amandica. Vidim našo Amandico. Pogledaj, Jurček! Je na televiziji, kot si bil včasih ti. Kamera jo ima rada kot tebe. Pogledaj, kako je lepa.

MIRJAM (*Zaprepadeno.*): Amanda, ne morem verjeti!?

AMANDA: Mami, če oči pravi, da sem bila doma, potem sem bila doma. Za sedaj še nimam sposobnosti bilokacije.

6. PRIZOR

Pozvoni. Mirjam odide proti vratom. Odpre. Pred vrati stojita policista z maskami pod nosom.

POLICISTKA ALEŠA IN POLICIST JANEZ (*Skupaj.*): Dober večer! Je to pri Kranjcih?

MIRJAM: Da, želite prosim.

POLICISTKA ALEŠA IN POLICIST JANEZ (*Skupaj.*): Ali tu živi mladoletna Amanda Kranjc? Kdo je njen zakoniti zastopnik?

MIRJAM: Jaz. Sem njena mama. Ali so kakšne težave? Prosim za razlago.

POLICIST JANEZ: Vaša hči se je udeležila protestov, ob tem pa ni upoštevala epidemioloških ukrepov, kot so nošenje maske, vzdrževanje medsebojne razdalje in prepoved združevanja več kot deset ljudi na prostem. Tokrat vam izročamo denarno kazen. Opozarjamo vas, da v prihodnje skrbite in nadzorujete svojega mladoletnega otroka.

MIRJAM (*Tiho izusti.*): Hvala.

POLICISTKA ALEŠA IN POLICIST JANEZ (*Skupaj.*): Nasvidenje! Lahko noč!

7. PRIZOR

MIRJAM (*Vrne se v kuhinjo in začne vpiti.*): Amanda! Kaj je s tabo?! V sramoto si mi. Kako si mi mogla to narediti? Že več kot pol leta garam, se trudim in rešujem življenja.

AMANDA (*Mirno.*): Čigava življenja, mami?

MIRJAM (*Glasno, histerično.*): Poglej, poglej jo, nesramnico brezobrazno. Na koncu sem s svojimi močmi. Ti pa nič ne delaš. Skrbiš za svojo lagodnost, neverjetno, kako si sebična. Nič ni iz tebe in nikoli ne bo. Doma imaš vse, vsi te razvajamo, vse ti prinesemo k riti.

AMANDA (*Mirno, cinično.*): Kaj pa ti veš, mami, kako je doma, kako lepo je, ko te nikoli ni?

MIRJAM (*Se dere.*): Še jezikalala boš in bila zajedljiva! Iz samega dolgčasa greš na demonstracije. Ne poznam te. Drug človek postajaš.

AMANDA (*Mirno.*): Popolna, kar govori o sebi. Nič ne vidiš, nič ne slišiš.

MIRJAM (*Histerično, s poudarki.*): Ko bi ti vedela, kako me živciraš! Prav slabo mi postaja. Nočem te videti, pokvarjenka! Ne želim več, da si moja hči.

BABICA CILKA (*Polglasno, zavzdihne.*): Oh, ja.

AMNADA: Mami, čestitam. Priznam, da ti gre dobro. Znaš zarezati nož v srce. (*Odide v svojo sobo.*)

JURE: Mirjam, sem ti povedal, da je smrklja nemogoča. (*Nato se obrne k svoji mami.*) Mami, ali boš en kozarček za kri?

BABICA CILKA: Jure, meni res ne paše. Grem spat. (*Počasi vstane in odide, opirajoč se na palico.*)

Zvoni telefon. Mirjam ima telefonski klic.

MIRJAM: Jure, iz bolnice so me klicali. Nazaj moram.

JURE: Že spet. Poglej, koliko je ura. Ali nimajo drugega?

MIRJAM: Nujen primer. To je moje delo. Dragi, saj veš, da sem sprejela dežurstvo več. Ne bom do jutra. Jure, obljubim, vrnem se takoj, ko bom lahko. Vem, da smo imeli težek večer, a moram bolnika videti v živo. *(Na hitro poljubi Jureta, se obleče in odide.)*

JURE *sedi za mizo in pije vino. Kozarec za kozarcem. Ko je steklenica prazna, gre po novo. Sede, nagne steklenico, da mu vino hitreje steče po grlu. Pijača mu curlja po bradi in mu umaže svetlo majico.*

8. PRIZOR

Amanda je v svoji sobi. Kliče z mobilnim telefonom.

ODZIVNIK: Številka je trenutno nedosegljiva. Prosim, pokličite kasneje.

(Amanda poskusi še enkrat.)

ODZIVNIK: Številka je trenutno nedosegljiva. Prosim, pokličite kasneje.

AMANDA: Pa kje si, Adam?

(Izključi svoj mobilni telefon. Leže na posteljo, zre v strop in dolgo mirno leži. Pod žimnico poišče zvitek hašiša. Vstane, vzame vžigalnik, ki leži na polici ob dišeči svečki. Želi prižgati joint, vžigalnik ne dela. Vzdihne. Zvitek odloži na mizo.

Ponovno vklopi mobi, stoji in kliče Adama, nato hodi po sobi gor in dol.)

ODZIVNIK: Številka je trenutno nedosegljiva. Prosim, pokličite kasneje.

AMANDA *(Sede za mizo. Vzame najlepše pero in vezan blok. Piše pesem. Ob tem se sliši njen glas, ki prihaja iz zvočnika.)*

Ali me slišiš?

Tesnoba

Tema prodira v moje telo.

Tema radira dobro voljo.

Esenca življenja izpareva v nebo.

Esenca zla se širi v telo.

Sama sem brez pomoči.

Sama sem v črnini, ki nečloveško boli.

Nikogar ni, da slišal me bi.

Nikogar, ki mu to lahko zaupala bi.

Oprosti življenje, ker v meni ni življenjske moči.

Oprosti življenje, ker zame precenjeno si.

Bolečina v prsih mi prežema gol trup.

Bolečina v glavi mi povzroča obup.

Angel teme grobo uničuje sijajen razum.

Angel teme vabi me, da predam univerzumu bleščeč um.

Odide iz sobe. Oče je še v bivalnem delu stanovanja, kjer se pogovarja sam seboj. Amanda pogleda k babici. Babica spi. Poljubi jo na čelo in ji popravi odejo.

V kopalnici odpre omarico, v kateri imajo spravljena zdravila. Iz nje vzame očetove uspavalne tablete, jih iztakne iz omota in spravi v žep. Natoči si kozarec vode in se vrne v svojo sobo.

Sede na posteljo, pogoltne prvo, nato drugo in še zadnjo tretjino tablet. Vmes jih poplakne z vodo. Kozarec odloži ob posteljo.

Uleže se, pokrije z odejo in kmalu mirno zaspi.

9. PRIZOR

MIRJAM (*Se vrne domov. Ura na steni glasno tiktaka. Dve zjutraj je. Stanovanje je razsvetljeno. Sleče jakno. Najprej pogleda v dnevno sobo. Vidi Jureta, ki leži na tleh.*)

Dragi! Jure! Kaj je? (*Pride do njega. Jure je pijan in spi.*) Jure zbudi se. Sem že doma.

(*Jure se ne odziva. Plitvo diha.*)

MIRJAM (*Glasno.*): Amanda! Amanda! Pridi, oči je padel. Pridi mi pomagat! (*Ob tem skuša obrniti Jureta na bok, da se ne bi zadušil. Povzroča hrup, ko umika stole in mizo.*) Amanda! Joj, ta punca. Kje si? Amanda!

(*Odkoraka proti Amandini sobi, kjer tudi gori luč.*)

(*Babica Cilka je slišala hrup, vstala in stoji med vrati.*)

BABICA CILKA: Mirjana, kaj je z Jurčkom? Ali je kaj narobe?

MIRJAM (*Gre mimo nje.*): Jaz sem Mirjam. Pusti me zdaj!

(*Mirjam gre proti Amandini postelji. S histeričnim glasom.*)

Amanda! Kaj je s tabo? Pomagaj mi! Oči je padel. Daj hitro.

Poklicati morava 112. Amanda! (*Strumno pride do njene postelje.*

Amanda leži nepremično. Mirjam vidi, da hči plitvo diha. Stresa jo.

Ne more je prebuditi. Preveri dihanje in srčni utrip. Prime jo za

zapestje, poišče žilo. Pulza ne ugotovi. Takoj pokliče reševalce.)

MIRJAM: Dobro jutro. Doktor Mirjam Kranjc pri telefonu. Nujno potrebujem prevoz na urgenco za dve nezavestni osebi.

Sliši se sirena reševalnega vozila. Prideta dva para reševalcev z nosili. Oblečeni so v zaščitno covid obleko. V trenutku, ko vstopijo, se na vratih pojavita soseda. Medicinsko osebje Amando in Jureta položi na nosila. Babica gre k Juretu in ga gleda. Nato Amando poboža po roki. Očeta in hčer odnesejo iz stanovanja. Sliši se le zvok korakov. Mirjam spremlja dogajanje in odide za njimi. Soseda

Ali me slišiš?

molče odstopicljata nazaj v svoje stanovanje. Babica obstane sredi sobe.

Zastor se spusti.

10. PRIZOR

Zdravnica se pogovarja z mamo Mirjam.

DR. ANGELA: Gospa Mirjam, vaša hči je v kritičnem stanju. Dekle bo ostalo na intenzivni enoti, naredili bomo vse, kar je v naši moči. Ne vem, ali jo bomo lahko rešili. Zelo mi je žal, da je prišlo do tega dogodka.

Mirjam je brez besed.

DR. ANGELA: Ali ste pri hčerki pred tem dogodkom opazili stisko? Ali vam ni nikoli nič omenila?

Poškodbe po rokah in notranjem delu stegen kažejo na to, da se je najverjetneje samopoškodovala. Vse kaže na duševno stisko.

Mirjam samo gleda. Je brez besed. Tudi jokati ne more.

DR. ANGELA: Kolegica, žal moramo o poskusu samomora obvestiti policijo in center za socialno delo. Pričakujete lahko, da se bodo želeli pogovoriti z vami in možem o Amandi in razmerah v vaši družini. *(Pomolči in nadaljuje.)*

Predvsem pa upajmo, da ji bomo lahko pomagali.

Vašemu možu smo sprali želodec, popoldan bo že prejel odpustnico, bi bilo pa dobro, da v prihodnje skrbi za svoje zdravje.

IV. DEJANJE

Ali me slišiš?

1. PRIZOR

Čez nekaj mesecev. V šoli.

Dijaki pridejo na oder. (Vsi nastopajoči so lahko v tem dejanju v vlogah dijakov, z izjemo učitelja.) Posedejo po tleh, nekateri na stole. Prijateljici Rubi in Ana sedita skupaj. Adam zre skozi okno v park. Amanda stoji ob njegovi levi strani. Oblečena je v belo. Okrog glave ima venček iz ivanjščic.

PROFESOR TOMAŽ (*Oblečen v rdeč pulover z V-izrezom, belo srajco in diskretno kravato. V razred pride umirjeno, dostojanstveno. Dijaki se v hipu umirijo. Nagovori dijake.*):
Pozdravljeni, dijaki!

DIJAKI (*Skupaj odzdravijo.*): Pozdravljeni, profesor Tomaž!

PROFESOR TOMAŽ (*Počasi, glasno in jasno.*): Presrečen sem, da smo ponovno skupaj v razredu. Verjamem, da bomo s samoobvladovanjem in s pomočjo znanosti kmalu imeli virus pod nadzorom.

V teh težkih časih se nam je veliko pripetilo. Sami nismo vedno vsemu kos. Zaupajte se nekomu in poiščite pomoč, če se znajdete v stiski. Za vse nas je pomembno, da se znamo živeti drug v drugega in si prisluhniti.

DIJAKI (*Dijaki pojejo pesem, eden od njih jih spremlja s kitaro. Večina jih sedi, nekateri stojijo, drugi se sprehajajo. V delu pesmi Adam poje solo.*):

Somewhere over the Rainbow ...

Tam nekje na drugi strani mavrice je oddaljena dežela,
o kateri sem enkrat slišal v uspavanki.
Modro nebo je tam in sanje, ki si jih upaš sanjati,
na drugi strani mavrice postajajo resnica.
Nekega dne bom želel med zvezde in zbudil se bom,
ko bodo oblaki daleč za menoj.

Ali me slišiš?

Težave se bodo topile kot limonini bomboni;
proč, tam nad vrhovi dimnikov se bova našla.
Nekje, tam čez mavrico modre ptice letijo
in zakaj, le zakaj ne morem leteti jaz?
Če letijo srečne male modre ptice, na drugi strani mavrice
– zakaj, oh, zakaj ne znam leteti jaz?

Profesor Tomaž in dijaki se poslovijo in razidejo. Dijaki odhajajo iz razreda (z odra). Profesor ostane v razredu, sedi za katedrom. Tudi Amanda, prijateljici in Adam se še zadržujejo v razredu.

2. PRIZOR

Amanda je v družbi prijateljic Ane in Rubi, držita jo pod roke vsaka na eni strani. Ko odhajajo, Adam pokliče Amando. Vzdušje je veselo, polno, prijetno in sproščeno.

ADAM: Amanda!

AMANDA (*Se obrne in lahkotno pride z druge strani odra v dolgi beli obleki z venčkom v laseh.*): Prosim?

ADAM: Kam drviš?

(Prijateljici odideta. Adam in Amanda sama ostaneta na odru. Pogovarjata se med hojo.)

AMANDA: Nikamor. Gotovo si slišal, da sem sedaj tako kot ti v dijaškem domu.

ADAM (*Se ji nasmehne*): Potem greva lahko skupaj na kosilo?

AMANDA: Ponudba je mikavna, z veseljem jo sprejemem. Bi šla pa pred tem še ven na svež zrak, v park, če si za to.

ADAM (*Veselo se ji nasmehne in odideta v park. Ptice žvrgole. Hodita nerodno drug ob drugem, malo v zadregi. In se pogovarjata.*): Iskreno ti moram povedati, da sem vesel, da se je vse dobro izteklo. Tako sem trepetal zate, ko sem izvedel, kaj se je zgodilo. Moje srce je jokalo. Ni mi jasno, kako ti nisem znal prisluhniti in pomagati, da nisem prepoznal, v kako hudi stiski si. Da boš vedela, vedno se lahko obrneš name. Takoj mi moraš

povedati, ali te kaj teži, da se ne bo tesnoba zasedrila in razrasla v tebi.

AMANDA: Adam, tudi sama sem vesela, da se je končalo, kot se je. Da je danes lep dan in sem tukaj s teboj. Veš, nisem želela vsega tega, le mir in popolno svobodo brez bolečin, nikogar nisem želela prizadeti. Ko bi le lahko vrnila čas. Oprosti mi, prosim.

ADAM (*Spodbudno se ji nasmehne.*): Moje dekle. (*Prime jo za roko.*) Kako pa so tvoji domači? Kako je babica? Kdo zdaj skrbi zanjo, ko si se odločila, da odideš?

AMANDA: Babi je šla nazaj v dom. Za mami so bili ti dogodki velik neuspeh. Mislim, da se glede na situacijo dobro drži. Ja, po njeno. Na novo gradi odnos z Rokom. Drugače pa je vložila predlog za razvezo, za vse krivi njega, vse bi rada pospravila pod predpražnik.

ADAM: Upam, da bosta le našla skupno pot.

AMANDA: Ko bi jo vsaj, bo pa težko. Mami naj bi se začasno preselila k sodelavcu. Mislim, da zelo resno misli. Veš, oči se je zadolžil, vse je zapravil, tudi stanovanje. Še ko je hodil v službo, je večkrat kartal z znanci, pa očitno to njihovo druženje ni bilo tako nedolžno. Bog ve, kaj vse je še počel. Sedaj je naredil prvi korak in se je odločil za zdravljenje. Želim, da mu uspe in se izmaže iz te godlje. Obiskuje skupino anonimnih alkoholikov, včasih grem z njim. Ne vem pa, kam bo šel, ko bodo rubili stanovanje.

Jaz sem si želela stran in odšla, tu sem, da sem blizu tebe.

Babico obiščem skoraj vsak dan. Lahko greva kdaj skupaj.

Spet samo jaz govorim.

ADAM: Prav rad te poslušam. Imaš tako angelski glas. Z veseljem bom šel k babici na obisk, da jo spoznam.

AMANDA: Hvala. Bo zelo vesela. Mi je že rekla, da bi te rada videla. Veliko ve o tebi.

ADAM (*Smeji se.*): Upam, da same dobre stvari.

AMANDA: To pa naj ostane skrivnost.

Ali me slišiš?

Adam jo prime za obe roki, kot bi želel zaplesati. Zreta drug v drugega in se smejeta. Vrtita se na travniku kot Jamova dekleta, ki plešejo kolo. V travi pustita sled osmice.

Ustavita se. Nekaj trenutkov še zreta drug v drugega. Adam objame Amando čez rami. Ona nasloni glavo nanj in ga objame okoli pasu. Čuti se sreča.

ADAM: Pazil bom nate. Nikoli več te ne izpustim.

AMANDA: Vedno boš v mojem srcu, večno bom ob tebi, Adam. Ljubezen ne pozna meja.

ADAM: Ko bi te le prej slišal?

Obrneta se. In z roko v roki odideta s prizorišča s hrbtom obrnjena proti gledalcem.

Čisto na koncu prizorišča vsak odide na svojo stran.

3. PRIZOR

Na mizi gori sveča.

ADAM: *(Zre v park skozi okno učilnice.)*

PROFESOR TOMAŽ: Adam, kam ste odtavali?

ADAM: *(Adam se predrami s solznimi očmi.)* Oprostite, gospod profesor. *(Otre si solze.)*

PROFESOR TOMAŽ *(Jasno in počasi.)*: Mladenič, pogumno! Življenje teče naprej, čas blaži rane.

V parku na klopi sedi Jure Kranjc. Približata se mu moška v črnem s črnimi sončnimi očali. Eden od njiju mu prisloni pištolo na čelo in pritisne na sprožilec. Zasliši se pok. Vrane odfrfotajo z dreves. Jure se prevrne in obleži na tleh. S čela mu polzi kri. Moška odideta.

Ali me slišiš?

KONEC

Ali me slišiš?

Prof. dr. Igor Saksida, lit. zgod.: SPREMNA BESEDA

Ostro kot olfa nož

Drama v štirih dejanjih **Ali me slišiš?** je besedilo o osamljenosti, zapuščenosti, o resnici in videzu, o sodobnih časih najnovejših tehnologij in strahotnega nerazumevanja med nami v času epidemije covid-a – a tudi po njej. Osrednja dramska oseba je gimnazijska Amanda, ki v šoli doživlja neuspehe – a ne, ker bi bila lena, pač pa ker je njen oče zasvojen z alkoholom, mama pa z delom; edini svetli lik v Amandini mladosti je (morda) babica. Njeno hrepenenje po izstopu iz omejujočega sveta je že uvodoma nakazano s prevodom pesmi Somewhere over the Rainbow. Amanda ne zdrži več gluhotе družine, ne zmore več prenašati nenehnih očetovih poniževanj, zato se poškoduje: »Z novo bolečino želi preglasiti neznosnost, ki je v njej.« Vmeša se celo starogrški DEUS EX MACHINA, ki dekletu pove, naj ne obupa – a to ne pomaga, dekle išče uteho v drogi in v uličnih protestih, na koncu še v smrti. V pesmi izpove pomembno misel: »Angel teme grobo uničuje sijajen razum.« Rešitev se nakaže kot sladkoben, pričakovan happy end – mama se odseli od očeta, ta poišče pomoč, Amanda je srečna v ljubezni z Adamom; a vsa ta nepričakovana sreča, ta neverjetni razplet krize dekleta, prepuščenega sami sebi, je le privid: konec je črn, tragičen, kot je le lahko, le očrta se v objokanem fantu in strelu, namenjenem očetu. Zato drama govori tudi o dramatičnosti sami: ne le dramatičnosti življenja tistih, ki iz dneva dan hodijo drug mimo drugega in ne zaznajo stisk, ampak o dramatičnosti besedila in uprizoritve. Prav ta dramatičnost namreč ponuja bralcem ter gledališnikom in gledalcem obilo priložnosti za ustvarjalno nadgradnjo besedilne predloge. Morda bodo eni v njej videli ironičen prikaz sodobnega sveta, drugi v črnih tonih iskali zveze z antično tragedijo, tretji dogradili besedilo s prvimi absurda ... Drama didaskalije podrobno izoblikuje, navedeni so predlogi za kostume in sceno, a to vseh, ki se bodo besedila lotili kot suvereni bralci, ne bo omejevalo, da v njem poiščejo svoje, inovativno razumevanje sodobnega prostora in časa, v katerega nas postavlja mladi dramatik. Vsaka uprizoritev, vsako branje je nenehno nov, drugače odgovor na vprašanje: Ali me slišiš? Morda celo na vprašanje: Ali sploh lahko kogar koli slišiš? Drama Maksa Lenarta Černelča na to ne odgovarja – bistveno je, da vsem nam zastavlja vprašanja, ostrá kot olfa nož, s katerim se reže Amanda.

Mag. Mateja Štirn, psihologinja: **SKLEPNA BESEDA**

Drama A me slišiš?

V delu Ali me slišiš? nam avtor približa duševne stiske, s katerimi se soočajo otroci, mladostnice, mladostniki in odrasli v različnih družinah, okoljih. Popelje nas za štiri stene, kjer se v družini dogaja nasilje, je prisoten alkoholizem, kjer se kot posledica hude duševne stiske zgodi poskus samomora. Avtor na glas govori o temah, ki bi se jim pogosto raje izognili in se pretvarjali, da takšnih primerov v naših sredinah ni. Med zmotnimi prepričanji o nasilju v družini, odvisnostih in samomorilnem vedenju je tudi prepričanje, da bomo s tem, ko bomo spregovorili o problemu in prekinili molk, prizadeli druge, jim naredili škodo, povzročili krivico. A prav to, da smo pripravljeni videti, slišati in govoriti o problemu, stiski, je pomemben vir (po)moči, ki jo otroci, mladi in odrasli v stiski potrebujejo.

Zgodba se dogaja v času, ko smo bili soočeni z eno hujših svetovnih kriz, pandemijo covid-19. Kombinacija ukrepov in z njimi povezane spremembe so prispevali k temu, da se je Amandina stiska še poglobila. Tako kot velik del otrok, mladostnikov in mladostnic je bila soočena z izzivi šolanja na daljavo in izgubo pristnih stikov s svojimi vrstnicami in vrstniki. Ujeta je bila v začaran krog številnih obveznosti, pričakovanj, pritiskov, brez priložnosti za druženje, pogovor, podporo.

Ko slišimo, vidimo ali izvemo za nasilje, odvisnosti, duševne stiske, samomor, se nas lahko to močno dotakne, tudi pretrese. Včasih se nam lahko zdi, da »to ne more biti res«. Avtor s prepletom več zapletov in orisom globokih duševnih stisk, izraženih v spremembah vedenja in hudih notranjih bolečinah, ustvari kontekst za prav tak odziv. Z zanikanjem in izogibanjem se odzovejo tudi liki v njegovi zgodbi. Čeprav je Amanda na različne načine klicala na pomoč, njeni klici niso bili videni in slišani. Vsaj ne na pravi način. Žal se to včasih zgodi tudi v resničnem življenju.

Da bi znali in zmogli biti del rešitve in ponuditi podporo našim bližnjim, ki se soočajo z bolečinami duševne stiske, je pomembno, da imamo prave informacije, znanje in tudi podporo. Otroci in še posebej mladostniki in mladostnice o stiskah pogosto povedo svojim prijateljem in prijateljicam,

sošolkam in sošolcem, in ne odraslim. Prijatelji in prijateljice, sošolci in sošolke ste lahko torej zelo pomembne zaupne osebe.

Kako pa lahko pomagaš prijatelju ali prijateljici, sošolcu ali sošolki, ki je v stiski?

- Daj pobudo, začni pogovor.
- Pozorno poslušaj. Pokaži, povej, da ti je mar in da želiš pomagati. Včasih je dovolj in v pomoč že to, da osebo poslušaš na podporen način in ji daš vedeti, da ti je mar zanjo, da ni sama.
- Ne poskušaj zmanjšati teže problema, stiske s tem, da rečeš denimo “Saj bo vse v redu.”, “Lahko bi bilo še huje.”, “Vsi imamo kdaj probleme.” ali pa s tem, da se šališ.
- Če je oseba v stiski, ker ima izkušnje nasilja, ji povej, da to, kar se ji je zgodilo ali se ji še dogaja, ni njena krivda. Za nasilje je vedno odgovoren tisti, ki povzroča nasilje.
- Ne sili v vprašnji. Spoštuj in upoštevaj, če oseba ne želi govoriti o tem, kaj jo bremeni. Govoriti o težkih izkušnjah, stiski ni enostavno. Včasih potrebujemo več časa, da z besedami izrazimo to, kar nas bremeni. Pomembno je tudi, da veš, da se na težke izkušnje ljudje odzovemo na različne načine in tudi različno dolgo traja, da stiska mine in se ponovno počutimo bolje.
- Prijatelju, prijateljici, sošolcu ali sošolki lahko rečeš: “Vesela sem, da si mi povedal.” ali pa “Pomembno je, da si povedala.” Ko nekomu povemo o težkih izkušnjah, nam je pogosto lažje. Dobimo lahko tudi pomoč, ki jo potrebujemo.
- Ponudi konkretno pomoč. Lahko predlagaš, da vrstniku ali vrstnici pomagaš poiskati pomoč odraslih. Lahko si tudi na voljo, da gresta skupaj na sprehod, na kosilo v šoli ipd.
- Spoštuj zaupnost informacij in ne razlagaj drugim, kar ti je nekdo povedal.
- Kdaj pa je NUJNO, da o stiski prijatelja, prijateljice, sošolca ali sošolke poveš odraslim? Če ti nekdo pove, da doma, v šoli ali kje drugje doživlja nasilje, ga spodbudi, da o tem pove nekomu od odraslih. To je ZELO pomembno. Pomembno je, da se nasilje čim prej ustavi. Če ti pove ali zaznaš, da ima misli o samomoru, je ZELO pomembno, da o tem ČIM PREJ POVEŠ nekomu od odraslih. Tako boš najbolje pomagal/pomagala osebi, da bo dobila pomoč, ki jo potrebuje.

Ali me slišiš?

- Če ti nekdo zaupa o svoji težki izkušnji, je ob tem lahko tudi tebi težko, si v stiski, ne najdeš pravih besed. Včasih boš morda ob tem tudi ti potreboval/potrebovala podporo in pomoč. Obrni se na svoje prijatelje in prijateljice ter odrasle, ki jim zaupaš.

Za zagotavljanje čustvene podpore in različnih oblik pomoči otrokom, mladostnicam in mladostnikom smo seveda v prvi vrsti odgovorni odrasli. Pomembno je, da pridobimo informacije, znanja in veščine, da bomo znali in zmogli prepoznati, da je otrok, mladostnik ali mladostnica v stiski in potrebuje pomoč. Doma, v šoli, v vrtcu in v drugih okoljih je treba pomemben del pozornosti nameniti krepitevi podpornih medosebnih odnosov in varnega okolja, v katerem bodo lahko otroci, mladostnice in mladostniki videni in slišani tudi, ko se bodo soočali s problemi, bolečino, “temo”, občutki nemoči ... V kriznih časih, kot je bilo tudi obdobje pandemije covid-19, moramo najprej poskrbeti za občutek varnosti, čustveno podporo in stik s podporno socialno mrežo. To so namreč glavni varovalni dejavniki, ki nam pomagajo ohranjati zdravje in se tudi uspešno učiti in delati.

Imejmo v mislih, da vsak izraz razumevanja, sočutja in podpore šteje in je lahko tisti košček, ki bo pomagal osebi v stiski pregnati temo, videti poti do rešitve problema in konca duševne bolečine.

POMOČ

Za pomoč v primeru duševne stiske se lahko obrnete na:

TOM telefon:

116 111 (vsak dan med 12.00 in 20.00 uro)

Klic v duševni stiski:

(01) 520-99-00 (vsak dan med 19.00 in 7.00 uro)

Zaupni telefon Samarijan:

116 123 (24h/dan)

MIRA – Nacionalni program duševnega zdravja:

(01) 24 41 400

Ali me slišiš?

VSEBINA

	ALI ME SLIŠIŠ?	1
I.	DEJANJE	3
1.	PRIZOR	5
2.	PRIZOR	6
II.	DEJANJE	9
1.	PRIZOR	11
2.	PRIZOR	12
3.	PRIZOR	13
4.	PRIZOR	14
5.	PRIZOR	15
6.	PRIZOR	17
7.	PRIZOR	17
8.	PRIZOR	21
III.	DEJANJE	25
1.	PRIZOR	27
2.	PRIZOR	28
3.	PRIZOR	29
4.	PRIZOR	30
5.	PRIZOR	33
6.	PRIZOR	35
7.	PRIZOR	36
8.	PRIZOR	37
9.	PRIZOR	39
10.	PRIZOR	40
IV.	DEJANJE	41
1.	PRIZOR	43
2.	PRIZOR	44
3.	PRIZOR	46
	Prof. dr. Igor Saksida, lit. zgod.: SPREMNA BESEDA	49
	Mag. Mateja Štirn, psihologinja: SKLEPNA BESEDA	50
	POMOČ	53

Maks Lenart Černelč
ALI ME SLIŠIŠ?

Izdal in založil:
HEMAMED, d.o.o. Ljubljana

Jezikovni pregled:
Gordana Stojiljković

Naslovnico ilustrirala:
Marjanca Jemec Božič

Spremna beseda:
Igor Saksida

Sklepna beseda:
Mateja Štirn

Oblikovanje in likovno tehnična ureditev:
Maks Lenart Černelč

Recenzija / uredil:
Maks Lenart Černelč

Tisk:
Birografika BORI, d.o.o.,
Linhartova 1, 1000 Ljubljana

Naklada: 150 izvodov

Ljubljana, marec 2023

® HEMAMED d.o.o. Ljubljana, Slovenija

Cena: 10 EUR

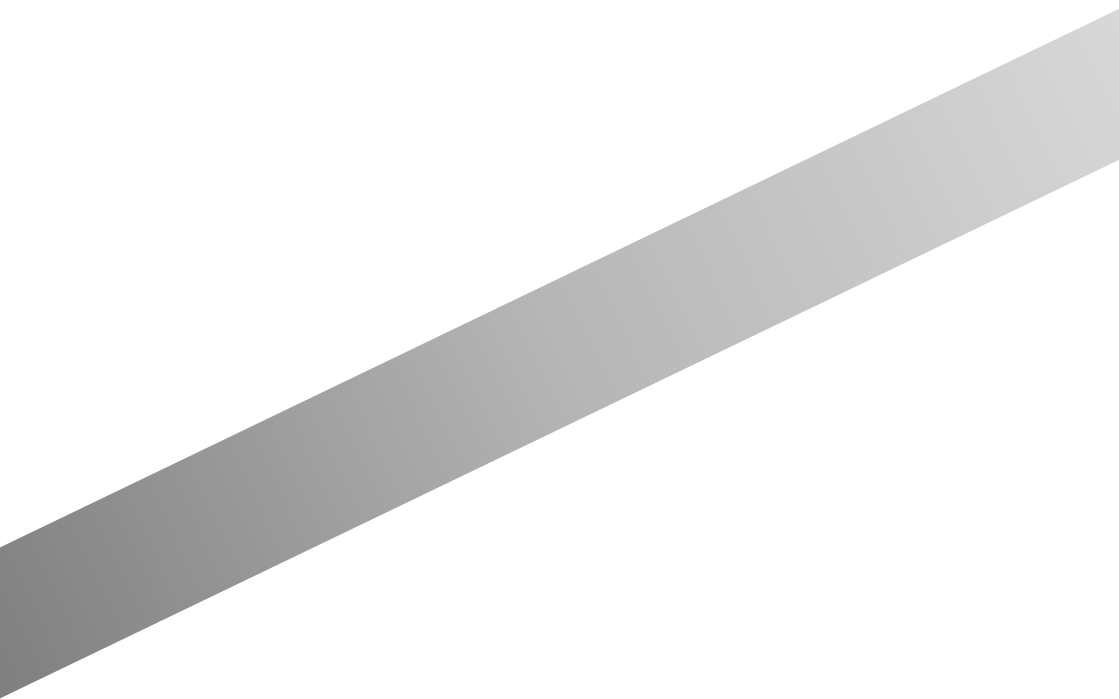
CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-2

ČERNELČ, Maks Lenart

Ali me slišiš? : drama / Maks Lenart Černelč ; [spremna beseda Igor Saksida ; sklepna beseda Mateja Štirn]. - Ljubljana : Hemamed, 2023

ISBN 978-961-95729-2-4
COBISS.SI-ID 144388867

© Maks Lenart Černelč

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.